

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja
päihdepalvelut ja perheneuvola

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut ja perheneuvola - Palvelukuvaus ja nykyinen toimintamalli

- Kasvatus- ja perheneuvonta
- Perheneuvola antaa tukea lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen, vanhemmuuteen ja perheen muihin sosiaalisiin suhteisiin perheille, joissa on 0–17-vuotiaita lapsia ja nuoria. Lasten (alle 13-vuotiaat) perusterveydenhuollon mielenterveyden arviointi, tutkimus ja hoito toteutetaan perheneuvolassa. Palveluina kasvatus- ja perheneuvontapalvelu (SHL 26§) perheasioiden sovittelu (Avioliittolaki 20§) ja follo-sovittelu (Lapsen huoltolaki) sekä lasten perustason mielenterveyspalvelu.
- Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluissa vastataan lieviin ja keskivaikeisiin mielenterveyden ja päihdehäiriöihin.
- Nuorten mielenterveys- ja päihdetyön tiimit (MTP-tiimit) palvelevat 13–17-vuotiaita keskisuomalaisia nuoria, poikkeuksena Jyväskylän Nuorisovastaanotto, jossa ikäraja on 13–22 vuotta. MTP-tiimiin ei tarvitse lähetettä. MTP-tiimeissä toteutetaan terveydenhuoltolain 27 § ja 28 §:n mukaista mielenterveyden ja päihdehäiriöiden tutkimusta, diagnosointia, hoitoa ja lääkinnällistä kuntoutusta. Työskentelyyn kuuluu tarvittaessa tiivis verkostotyöskentely nuoren läheisverkoston kanssa.
- Oma tuotantoa täydennetään neuvonta- ja terapia-palvelusetelillä sekä neuropsykiatrisen tuen palvelusetelillä. Lääkärityötä ostettu, koska omia työntekijöitä ei ole saatu rekrytoitua. Psykologityötä ostettu, yksittäin kohdennettuna pohjoisen alueelle.

PALVELUKANAVAT	TUOTETTAVAT PALVELUT
<p>Kivijalka</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Jyväskylä ja Jämsän perheneuvolat • Keruun, Laukaan, Saarijärven, Viitasaaren ja Äänekosken perheneuvola ja mielenterveys- ja päihdetyön tiimit • Jyväskylän nuorisovastaanotto, Jämsän nuorisopsykiatrisen poliklinikka • Neuropsykiatrisen ja oppimisen tuen yksikkö
<p>Liikkuvat, jalkautuvat ja kotiin vietävät palvelut</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Jalkautuvat palvelut: osaan kunnista sovittu säännölliset lähipäivät sekä lisäksi tarpeen mukaan jalkaudutaan
<p>Sähköiset palvelut</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Hyvis Jyväskylän perheneuvola • Pyydä apua -nappi • Sagan sähköiset palvelut • Sähköistä vastaanottotyö (yksilö, perhe, ryhmä)

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut ja perheneuvola – Toiminta lukuina

TUNNUSLUVUT, KÄYNNIT JA ASIAKKAAT

	Yhteensä
Käynnit, kpl	46 488 (puuttuu Jämsä)
Asiakkaat, kpl	6 847 (puuttuu Jämsä)
Palveluseteli	510

TUNNUSLUVUT, HENKILÖSTÖ

	Lääkäri	Psykologi	Sosiaali-työntekijä	Sairaanhoitaja	Toiminta-terapeutti	Sosionomi, Kuntoutusohjaaja
Henkilöstö, htv	5	32	18	32	2	8

PALVELUKANAVAT	TUOTETTAVAT PALVELUT
<p>Kivijalka</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Toiminta pääsääntöisesti kivijalassa, asiakastyötä toteutetaan myös etäyhteyksin
<p>Liikkuvat, jalkautuvat ja kotiin vietävät palvelut</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Jalkautuvat palvelut: Palveluista jalkaudutaan tarpeen mukaan kotiin, varhaiskasvatukseen, oppilaitoksiin tai muihin toimipisteisiin. Arvio 10-15%
<p>Sähköiset palvelut</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Sähköisiä palveluita arviolta 15-20% (sisältäen puhelimitse ohjaus ja neuvonta)

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut ja perheneuvola – Palveluiden kehittämisen tavoitetilä

JÄRJESTÄMISEN LINJAUKSET

Järjestämisen linjaukset ohjaavat palveluiden kehittämisen suunnittelua, mm:

- *Palveluita tuotetaan huomioiden alueiden tarpeet, tutkittu tieto ja suositukset*
- *Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut tuotetaan perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa integroituneesti*
- *Käytössä vaikuttavat hoito- ja palveluketjut*
- *Nuorten mielenterveyspalveluissa otetaan käyttöön yhdenmukaiset ikäraajat, jotta ikärajoista johtuvia putoamisia ja palvelun jatkuvuuteen liittyviä haasteita vähennetään*
- *Kootaan nuorten ohjauspalveluita yhteen monialaisesti kuntien kanssa*

TAVOITETILA

Tavoitteet palveluverkon uudistamiselle

- 1 Lasten, nuorten ja perheiden vastualueen palveluiden integraatiota vahvistetaan yhteisillä toimitiloilla, tämä mahdollistaa myös resurssiviisaan tilojen käytön
- 2 Osaamista vahvistetaan ja vaikuttavia työmenetelmiä ja työtapoja juurrutetaan, otetaan käyttöön digitaalisia työvälineitä ja -menetelmiä
- 3 Nuorten mielenterveyspalveluissa otetaan käyttöön yhdenmukaiset ikäraajat (13-22v.)
- 4 Tiivistetään yhteistyötä kunnan ja kolmannen sektorin nuorten toimijoiden kanssa, esimerkkinä yhteisiä walk in-vastaanottoja, ohjausta, neuvontaa mm. TE-palveluiden ja Ohjaamon kanssa yhteistyötä

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut ja perheneuvola – Perustelut muutosehdotuksille

	Nykyisen toiminnan haasteet ja tarpeet palveluverkon kehittämiseksi	Perustelut tavoitetilalle ja muutosehdotuksille
Asiakasnäkökulma (saatavuus, saavutettavuus, palvelutarve, palvelukanavat, toimintatavat) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Palveluita on saatavilla koko hyvinvointialueella ja asiakkaalle oikea-aikaisesti. ✗ Tarve sähköisen asiointiin lisäämiseen ✗ Muille vastuualueille sijoittuvat lasten ja nuorten palvelut ja niiden integroiminen osaksi palvelu- ja hoitoketjua (esh lasten ja nuorten psykiatria, sotekeskuksen kuntoutuspalvelut ja vammaisten lasten ja perheiden palvelut) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Vähentää erityistason palveluiden tarvetta ✗ Palveluyksiköiden suuret maantieteelliset vastualueet (palvelun saavutettavuus) ✗ Asiakkaan palvelutarpeen mukainen palvelu, ilman viiveitä, katkoksia tai päällekkäisyyksiä. Integraation toteuttaminen
Henkilöstönäkökulma 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Esihenkilötyö on resursoitu riittävästi henkilöstömäärään nähden ✓ Monialainen henkilöstö kaikissa toimintayksiköissä ✓ Tarve lisätä henkilöstön saatavuutta ja pitovoimaa; erityisesti psykologit ja lääkärit 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Osaamisen vahvistaminen ✓ Työn tekemisen tuki tulee varmistaa henkilöstön saatavuus turvaamiseksi ✓ Henkilöstön saatavuus keskuskaupungin ulkopuolisissa toimipisteissä paikoitellen vaikeaa
Tuottavuus- / kustannusnäkökulma 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Perustason mtp-palvelut turvaavat yhdenvertaisen palvelun lapselle, nuorelle ja heidän perheilleen maakunnallisesti ✗ Haasteena alueellisesti hajautunut palveluverkko 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Palveluiden integrointi ja yhteiset tilat
Tilat 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ Tilat paikoitellen toimimattomat sisäilmahaasteiden ja tilojen soveltumattomuuden osalta ✗ Tilojen puute jalkautuvalle työlle hyvin haastavaa, oppilaitoksista tai muista toimipisteistä ei löydy toimitiloja 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yhteiset toimitilat Lanupe-vastuualueella lisää resurssien tehokasta käyttöä, sujuvoittaa hoito- ja palveluketjutyötä sekä lisää henkilöstön pitovoimaa
Muut huomiot 		

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut ja perheneuvola – Palveluiden kehittämisen ja toimipisteiden sijoittumisen periaatteet

Palveluiden kehittämisen ja toimipisteiden sijoittumisen periaatteet

- Saatavuus ja saavutettavuus: lasten ja nuorten mielenterveys- ja perheneuvolapalvelut kattavat maantieteellisesti kaikki Keski-Suomen alueen kunnat
- Lasten ja nuorten neuropsykiatrista tukea vahvistetaan perustamalla uusi nepsy-tiimi pohjoisen Keski-Suomen alueelle
- Lasten, nuorten ja perheiden palvelut toimivat integroituneena kokonaisuutena
  - Tilaratkaisut tukevat sitä. Esim. Jämsä ja Saarijärvi, Laukaa ja Viitasaari yhdessä perhekeskusten kanssa
  - Sähköiset palvelut ja asiointikanavat (etäkuntoutus, interventionavigaattori ja terapianavigaattori → Sähköisiä arvioinnin välineitä)
- Lasten ja nuorten mielenterveyden ja neuropsykiatrisen vaikeuksien hoito- ja palveluketjut ovat käytössä ja niiden toimivuutta seurataan
- Ikärajan yhtenäistämällä varmistetaan palveluiden jatkuvuus ja nuorten kanssa tehtävä työote nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa
  - Riskinä, että pudotaan palveluiden piiristä 18 vuoden nivelvaiheessa
  - Nuoren perhe ja verkostot huomioiva työote